

SAINT-EXUPÉRY’NİN KÜÇÜK PRENS ANLATISINDA DOSTLUK ARAYIŞI

Emel Özkaya

Öz

Antoine de Saint-Exupéry, Küçük Prens anlatısında, güllerin dayanıksızlığından, çocuklar ve tilkiler arasındaki dostluktan bahseder. Küçük Prens, bir pilot ve gizemli küçük bir çocuk arasındaki dostluğun öyküsüdür. Ağırbaşlı yetişkin insanlar arasında ciddi olmayı öğrenen Küçük Prens, tekdüze hayatımızın birtakım ayrıntılarını gösterir. Yetişkinlerin tuhaf davranışlarından, insanlar arasında dostluk ve dayanışmanın olmayışından bahseder. Başkalarıyla dostluk bağı kuran kişi, bilimin ve modern dünyanın sorumluluklarına önem verir. Hayatın gerçek değerlerini daha iyi görebilir.

Anahtar Sözcükler

Saint-Exupéry, Küçük Prens, Yetişkinler, Çocuklar, Dostluk.

Search for Friendship in Small Prince of Saint-Exupéry

Abstract

In the Small Prince, Antoine de Saint-Exupéry speaks to us about the brittleness of the pinks, of the frienship of the children and the foxes. The Small Prince, it is the history of a friendship between an aviator and a little child mysterious. The Small Prince who learns how to be serious in the medium of the large serious people presents certain details of our monotonous life. He speaks to us about the strange behaviors of the adults, of the lack of friendship and solidarity among people. The man who binds friendship with the other men gives a great importance to the responsibilities for the modern life. He can clearly see the actual value of the life.

Key Words

Saint-Exupéry, Small Prince, Adults, Children, Friendship.

Giriş

Antoine de Saint-Exupéry'nin Küçük Prens'i gerçek hayatın, ölüm tehlikelerinin, ciddi çalışmaların ortasında birdenbire karşımıza çıkarır. Büyüleyici bir isme sahip olan kitabın başlığından hareketle, şüphesiz bir kral çocuğunun öyküsü bekleniyor. İster bir kralın, ister sıradan bir kişinin çocuğu olsun, çocukluk dönemlerinde, bütün çocukların birer prens ya da prenses oldukları düşünülür.

Saint-Exupéry'nin Küçük Prens'i, oyalanmak amacıyla yazılmayan ciddi bir öyküdür. Yazar, bu eserde, dostluk ve dayanışma özlemini yapmacıksız sembollerle dile getirir. Havacılığı kahramanca bir eylem olarak gören ve mistik bir coşkuyla yücelten Saint-Exupéry, askerliği sırasında gördüğü uçuş eğitimi sonrasında pilot olur ve yaşamının kalan bölümünü pilot olarak sürdürür. Havacılığın tehlikeli ve serüven dolu yanlarını şiirsel bir biçimle yücelterek anlatan Saint-Exupéry, bu alanda edebi bir tür yaratmıştır. *Güney Postası, Gece Uçuşu, İnsanların Dünyası, Savaş Pilotu* gibi yapıtlarında da havacılığın tehlikelerini irdeler. *Savaş Pilotu*'nda yazar, garip bir önseziyle, adeta kendi ölümünü anlatır. Aristokrat bir aileden olan Saint-Exupéry, dört yaşında babası öldüğü zaman, ölümün yarattığı yalnızlık ve karanlıkla tanışır. Çocukluğu, hatıraları ve özlere eserlerinin odak noktasını oluşturur. Uçaktan baktığımız zaman yeryüzündeki insanların, evlerin ve kırların görünümü gibi, Küçük Prens'in gezegeninde de, olaylar sanki gökyüzünden bakılıyormuş gibi sunuluyor. Yazarımız, sanki uçaktan bakılıyormuş gibi, bu dünyanın değerlerini

bir bütün olarak görmemize olanak sağlıyor. Hareketli bir çalışma hayatı olan Saint-Exupéry, sevginin ve dostluğun önemini göstermek için *Küçük Prens*'i yazar. Dünyanın hemen hemen bütün dillerine çevrilen ve yetişkin insanların da zevkle okuyabileceği bir kitap olan *Küçük Prens*'te, yetişkinlerin çocukları yeterince anlayamadıklarından bahsedilir. Yazar, bu anlatıda, bir gün Büyük Sahra üzerinde uçağı arızalanınca, çöle zorunlu iniş yapan pilotun ve başka bir gezegenden gelen Küçük Prens'in tanışmalarını anlatır. Yazarla küçük kahramanımız arasında filizlenen dostluk ilişkisinde, yaşamın önemli gerçeklerini görebiliriz.

Dostluk Arayışı

İsmi, yaşını ve geldiği ülkeyi bilmediğimiz bir kahraman olan Küçük Prens, hayatımızdaki tekdüze olayların birtakım ayrıntılarını ortaya koyuyor. Büyük insanların arasında, ciddi olmayı öğrenen Küçük Prens'in ne ailesi, ne de akrabaları vardır. Gezegeni üzerinde onu alıkoyan tek bağlantısı, bahçesinde yetiştirdiği gülüdür.

Küçük Prens'in dostluk arayışıyla geldiği dünyada, ilk olarak çölü seçmesi tamamen tesadüfi değildir. Çöl şehirleri, caddeleri, sokakları olmayan bir yerleşim yeridir. Çöldeki gökyüzünün temizliği, el değmemiş kumların parlaklığı, insanların kirlettiği yerleşim yerleri karşısında, çölün çekiciliğini arttırıyor. Dünyaya vardığında, Küçük Prens'in karşılaştığı ilk canlı yılan oluyor.

"İnsanlar nerede? diye yeniden söze girişti Küçük Prens.

Biraz yalnızlık duyuluyor çölde...

-İnsanlar arasında yalnızlık duyulur, dedi yılan...

Bir altın bilezik gibi, Küçük Prens'in ayak bileğine dolanıverdi:

-Dokunduğum her insanı yarattığı toprağa bağışlarım...dedi bu kez. Ama sen tertemizsin, üstelik bir yıldızdan geliyorsun..."(Saint-Exupéry,1994:68-69)

Yılan, bilmecemsi bir şekilde konuşur. Küçük Prens, çiçeklerin ve diğer hayvanların dilini anladığı gibi, yılanın da dilini anlar. Efsanevi bahçesinde, özlemine duyduğu dostluk arayışını sürdürür. Evrende kaybolmuş küçücük gezegenini terk eder ve dostluk bağı kurmak için dünyayı görmeye gelir. Dünyaya gelinceye kadar, gezegenden gezegene dolaşır. Yetiştirdiği gülünün kaprisleri yüzünden, kırılan kalbine teselli ararken, ziyaret ettiği gezegenlerde yetişkin insanların tuhafılarıyla karşılaşır. Karşılaştığı tilki, Küçük Prens'e aradığı dostluğun bir sırrı olduğunu, kendine ait olan bu sırrın çok basit olduğunu söyler:

"Hiç unutma beni... dedi tilki.

İşte söyleyeceğim giz. Yalın bir şey: yürekle bakıldığında görülür bir tek. Göz göremez özdenliği."(Saint-Exupéry,1994:82)

Küçük Prens, tilkinin sözlerine inanır. Onu evcilleştirmeye çalışmakla zaman kaybettiğini kabul eder. Oysa aralarında kurulan bu dostluk bağıyla zamanın değerini çok daha iyi anlar. Dünyadaki insanların zaman kazanmak yararına, içinde yaşadıkları anın güzelliğini göremediklerini, tadını çıkaramadıklarını düşünür. İnsanların kör bir şekilde, etraflarını görmeden, delilikler yaptıklarını anlar. Küçük Prens'in susuzluk giderici hapların satıcısıyla karşılaşması, yetişkinlerin tuhaf insanlar olduğu düşüncesini pekiştirir.

“-Bunları neden satıyorsun? diye sordu Küçük Prens.
-Vakitten kazanılsın diye...dedi satıcı. Uzmanlar ölçüp biçtiler.
Haftada elli üç dakika kazanılıyor.
-Bu elli üç dakikada ne yapılır ki?
-Gönlün ne çekerse...
-Ben, dedi Küçük Prens kendi kendine, gönlüme çektikince
harcayacak elli üç dakikam olsaydı, bir çeşmeye doğru ağır ağır
yürürdüm...”(Saint-Exupéry,1994:86-87)

Yetişkin bir insan olduğu için, Küçük Prens üzerinde kötü bir izlenim yarattığını düşünen pilotun kendisi de öyküde yer alır:

“-Senin oradaki insanlar, dedi Küçük Prens, beş bin gülü bir tek
bahçede yetiştiriyorlar...yine de aradıklarını bulamıyorlar...
-Bulamıyorlar...diye yanıtladım.
-Öte yandan aradıkları tek bir gülde ya da bir damla suda
bulunabilir...
-Öyle...diye karşılık verdim.
-Ama kördür gözler. Yürek yordamıyla aramalı”(Saint-
Exupéry,1994:93)

Küçük Prens’e göre, bu dünyada dostça ve mutlu yaşamın yolu, gönül gözüyle bakmasını bilmektir. Bu dünyada karşılaştığımız sorunların üstesinden gelebilmek için sahip olduğumuz değerlerin kıymetini bilmeliyiz.

Saint-Exupéry, kitabın başından itibaren, yetişkin insanların anlayışsızlığı yüzünden yapayalnız kalmış bir Küçük Prens betimlemesi yapar. Küçük Prens, ilk yalnızlığını sevgiyle yetiştirdiği gülünden ayrı kalarak yaşar. Dünya gezegenine geldiğinde de, yine yalnızlık içinde kalır. Kendi küçük gezegenine geri dönse bile artık mutlu olamayacaktır. Orada yetiştirdiği, benzeri olmadığına inandığı ve sonsuza kadar yaşayacağını düşündüğü gülünün de, gelip geçici birçok çiçekten sadece biri olduğunu öğrenir. Ve Küçük Prens, ilk kez, hareketinden bu yana akıp giden zamandan bahseder.

“-Bu gece bir yıl olacak. Yıldızım, geçen yıl indiğim yerin tam üstünde bulunacak...”(Saint-Exupéry,1994:99)

Saint-Exupéry, Küçük Prens anlatısında, zamansal ölçülere bağlı bir şekilde hayat geçirdiğimizi görmemize olanak sağlıyor. Küçük Prens’in ölümünden bahsederek, aynı zamanda da yaşarken değerini bilemediğimiz, kaybedeceğimiz zaman kaygılanmaya başladığımız gerçeklikleri göz önüne seriyor.

“-Geceleyin gökyüzüne baktığımda, onlardan birinde yaşadığıma göre, güldüğüme göre onlardan birinde, senin için bütün yıldızlar gülüşecek sanki...Avunabildiğinde, üzüntüler nasılsa biter, beni tanıdığına sevineceksin.”(Saint-Exupéry,1994:100)

Saint-Exupéry, ölümü yıldızlara yapılan bir yolculuğa benzetiyor. Ölüm, bu teselli edici isim altında sadece çocuklar için değil, yetişkin insanlar için de daha az ürkütücü olacaktır. Saint-Exupéry, yetişkin insanların dünyasındaki değerlerle, çocukların dünyasındaki değerlerin farklılığını, Küçük Prens ile pilotun konuşmalarında anlatıyor:

*“-Dostum tilki...dedi bana.
-Sevgili küçüğüm, tilkiden söz edecek sıra değil artık!
-Niçin?
-Susuzluktan ölmek üzereyiz...
Hak vermedi bana, şöyle dedi:
-Ölürken bile bir dostun olması iyidir. Ben, bir tilki dostum
olduğu için çok göneniyorum...”*(Saint-Exupéry,1994:88)

Küçük Prens'in etkisinde kalan pilot, artık dostluğun özünü unutarak, dış görünüşlerin etkisi altında kalmamayı öğrenmeye başlar. Bir ev, yıldızlar ya da bir çöl, bunları gizemli kılan şeyin, içinde yaşanan mutluluklar, dostluklar olduğunu öğrenir. Küçük Prens'e göre, yetişkin insanlar sadece meyvenin kabuğunu görebiliyorlar, içindeki meyvenin tadına varamıyorlar. Pilot, kollarında uyumuş Küçük Prens'le uzun bir süre yıldızların altında yürür. Beklenmedik bir olayla karşılaşır. Çölün ortasında susuzluktan ölmek üzereyken bir çöl kuyusuyla karşılaşmak, dünyanın en güzel hazinelerinden daha değerli gelir insana. Küçük Prens ve pilotun çölde buldukları su, sadece fiziksel bir yaşam aracı değildir, sevgi ve umutla çabalayarak ulaştıkları, kalplerini ferahlatan bir besindir.

“Kovayı dudaklarına dek kaldırdım. Gözleri kapalı içti. Bir şenlik sevinci yaşıyordu sanki. Herhangi bildik bir içkiden çok başkaydı bu su. Yıldızlar altında yürüyüşümüzden, çıkırdığım şarkısından, kollarımın gücünden kaynaklanmıştı. Bir armağan gibi su serpiyordu yüreğimize.”(Saint-Exupéry,1994:93)

Küçük Prens, kendi küçücük gezegeninden, yetişkin insanların yürekte bakmayı ve sevmeyi unuttukları varlıkları, yeniden öğretmek amacıyla dünyaya gelir. Özellikle, insanların çocukluk dönemlerinde yaşayıp da, sonra yavaş yavaş kaybetmeye başladıkları saflık ve içtenlik duygusunu geri vermeye çalışır. Saint-Exupéry, çocukluk dönemini el değmemiş kumlarla ışıltılı parlayan, uçsuz bucaksız bir çöle benzetiyor.

*“-Bir tek çocuklar ne yapacaklarını bilirler... dedi Küçük Prens.
-Bir bez bebek için göz nuru dökerler, onların her şeyidir artık bez bebek, ellerinden almaya kalkışırsan, bu kez gözyaşı dökerler...”*(Saint-Exupéry,1994:85)

Küçük Prens'in öyküsü, çoktan kaybolmuş çocukluk dünyamıza geri dönüşün imkansızlığının öyküsüdür. Saint-Exupéry'nin çocukluk öyküsüdür. Altın saçlı Küçük Prens bir gün Sahra Çölü'ne iner ve insan hayatının gerçek olaylarını yaşamaya başlar. Küçük Prens'le birlikte yalnızlık ve terkedilmişlik duygusu yeniden hissedilir. Küçük Prens'in ardı arkası kesilmeyen sorularına, pilot olağanüstü bir anlayışla cevap verir.

*“Yaşantım boyunca hiç koyun çizmediğimden, ona, becerebildiğim iki resimden birini yaptım. Boanın dıştan görünüşüydü bu. Küçük adamcığın bana söyledikleri karşısında dilim tutuldu:
-Hayır! Hayır! Bir boanın yuttuğu fili istemiyorum ben. Bir boa yılanı tehlikelidir, bir fil de çok yer kaplar. Oturduğum yer*

daracık. Bir koyunum olsun istiyorum. Sen bir koyun çiz bana.”(Saint-Exupéry,1994:12-13)

Küçük Prens, bu sevecen anlatıda, bazen bizi hüznü bir dünyaya götürüyor. Mutsuz geçen bir çocukluk döneminde, gündüzün aydınlığında bile, kahramanımız kendini karanlıkta kalmış hissediyor.

“-Biliyor musun... İnsan acı çektiğinde, güneş batışını başka türlü sever...

-Güneşin batışını kırk dört kez izlediğinde, çok mu acı çekmiştin? Soruma karşılık vermedi ama Küçük Prens.”(Saint-Exupéry,1994:29)

Küçük Prens’in ölümü, her insanın kalbindeki çocukluk döneminin, saflığın ve masumiyetin ölüşünü ifade eder. Saflık ve temizliğin simgesi olan çocukluk dönemi, farkına varmadan geçip gider, bir ağaç gibi sessizce devriliverir.

“Bir an hareketsiz durakladı. Haykırmadı. Usulca bir ağaç gibi yıkılıverdi. Kumlukta gürültü bile işitilmedi.”(Saint-Exupéry,1994:104)

Yazar, *Küçük Prens* anlatısında, dünyada yaşanan savaşlar ve katliamlar yüzünden dostluk ve arkadaşlığın önemini kaybetmeye, insanların daha anlayışsız olmaya başladıklarını dile getiriyor. Küçük Prens, sürekli ciddi işlerle meşgul olduklarını söyleyen yetişkin insanların anlayışsızlıklarına ve saçmalıklarına karşı çıkıyor.

“-Şimdiye dek hiçbir şeyi kavrayamadım ben! Yargılarımı sözlerden çıkararak vermeyecektim, davranışlar önemli gerçekte. Kokusuyla içimi açıyordu o, aydınlatıyordu beni. Kaçıp gitmeyecektim hiç! Budalaca kurnazlıkların ardındaki sevecenliği sezmelidim. Çiçekler öylesine çelişkiye düşerler ki! Ama sevmeyi bilemeyecek kadar küçüktüm.”(Saint-Exupéry,1994:38)

Saint-Exupéry, *Küçük Prens* anlatısında, çocukluk dönemini sadece kaybolmuş bir cennet olarak değil, bilgelik ve gerçekliğin kaynağı olarak gösteriyor. Henüz okula gitmeyen, ailesi ve arkadaşları olmayan küçük kahramanımız, saf ve temiz çocukluk döneminin cisimleşmiş şekli gibi ortaya çıkıyor. Bu çocuk, sahte görünümle, boşa geçmiş gibi düşünülen yetişkinlerin hayatına yeniden bir anlam veriyor. Tamamen bilgisiz de gildir, gerçeği öğrenme merakıyla sorular sorarken, karşısındaki yetişkinin anlayışlı olup olmadığını hemen test ediverir:

“Şöyle anlayışlı birine rastladım mıydı, hep yanımda taşıdığım 1 numaralı resmimle deneyiveriyordum onu... Ama her defasında yanıtlıyordu: Bir şapka. O zaman ne boa yılanlarından, ne balta girmemiş ormanlardan, ne de yıldızlardan söz ediyordum ona... Briçten, golften, politikadan, boyunbağlarından konuşuyordum. Ve karşımdaki koca adam, böylesine akli başında biriyle tanıştığına iyice seviniyordu.” Saint-Exupéry,1994:8-9)

Sürekli yanında onu koruyan birilerinin olmayışı, kahramanımız Küçük Prens'e rolünü daha kolay oynama olanağını sağlıyor. Beraber geçirdikleri günler boyunca, pilot, çöldeki Küçük Prens'inin gerçek bir çocuk olmadığını keşfeder, çünkü bu çocuk ne acıkır, ne susar, ne de üşür. Ne zenginliği ne de fakirliği bilir. Tanıştığı herkesle dostluk kurmaya çalışır. Kin ve nefret kelimeleri hakkında hiçbir fikri yoktur. Kağıt üzerine çizilmiş bir sandığı vardır. Bu sandıkta var olduğunu düşündüğü koyunundan başka bir oyuncuğa ihtiyaç duymaz.

Çocukluk döneminin verdiği bu saflık ve temizlik duygusu, yine aynı dönemin özelliği olan merak ve kırılganlık duygusuyla tamamlanır. Küçük Prens, kendisine sorulan sorulara cevap vermezken, bir yandan da etrafındakilere soru sormayı devam ettirir. Her çocuk gibi, bazen sıkıcı, bazen güç duruma düşürücü sorular sorar. Küçük Prens yalın bir mantıkla, gelişigüzel olgunlaşmış bir düşüncenin verilerini ortaya dökerek, pilota sorular sormaya devam eder:

"-Bir koyun, odunsu bitkileri yediğine göre, çiçekleri de yer mi?"

-Karşısına çıkan her şeyi yer koyun.

-Dikenli çiçekleri de mi?"

-Tabii. Dikenli çiçekleri bile yer.

-Peki, dikenler ne işe yarıyor o zaman.

Bilmiyordum bunu."(Saint-Exupéry,1994:30)

Küçük Prens'in kırılganlığı cevabın tamamen yeterli olmayışındandır. Bu kırılganlığı ve yaşadığı sıkıntıyı dile getiren tek çözüm gözyaşlarıdır. Çocukların dünyası, içinde aralıklar bulunmayan dolu bir dünyadır. Bu dönemin başlangıcında ne kötülük ne de aykırılık vardır. Dostluk, sevecenlik ve öğrenme arzusunun egemen olduğu bir dünyadır. Küçük Prens'e göre, çocukların dünyası, içtenlik ve gerçeklikten uzak olan yetişkinlerin dünyasına karşı koyar. Saint-Exupéry, sadece çocukların bakış açısının, bu dünyanın gerçek değerlerini çözebileceğini dile getiriyor. Küçük Prens'in sözcüklerinden pilot hiçbir şey anlamıyor.

"Yanıtının anlamını kavrayamadım ama, ağzımı açıp bir şey söylemedim... Ona bir şey sormanın gereksizliğini biliyordum."(Saint-Exupéry,1994:89)

Yetişkinlerin dünyası ile çocukların dünyası arasındaki anlaşmazlık, Küçük Prens'in koyunlarından ya da çiçeklerinden kaynaklanmıyor, bakış açısından kaynaklanıyor. Evrensel olduğuna inandığımız değerlerle hareket ederek, zıtlıkları, farklı seçenekleri göremeyişimizden kaynaklanıyor. Küçük Prens'e göre, yetişkin insanlar, gönül gözüyle görme yeteneğinden yoksun kişilerdir. Onun ziyaret ettiği altı gezegenden üçü, siyasi güç, para gücü ve akıl gücüne sahip insanlar tarafından işgal edilmiştir. Gezegeninde kendinden başka kimsesi bulunmayan kral, var olmayan şeyler üzerinde hakimiyet kurmaya çalışır. Tüm otoritesi, dünyanın kendi süreci içinde oluşan doğal kurallarına hükmetmekten ibarettir. Yalnız kendi ülkesinin değil, evrensel bir kral olduğundan bahsederek, diğer gezegenleri ve yıldızları da yönettiğini söyler. Küçük Prens kral'a, öğle vaktinde, bir gün batımı görmek istediğini söyleyince, kral'ın yanıtı ilginç olur:

"-Hık mık! diye yanıtladı onu kral, koca bir takvimi karıştırıyordu bir yandan.

-Hık muk! Şeyde olacak bu... Şeyde... Bu akşam yedi kırkta! Sözüümü nasıl dinlettiğimi de göreceksin.”(Saint-Exupéry,1994:45)

Diğer gezegende ise, yıldızları düzenleyen, onları sayan ve akli başında bir adam olduğunu söyleyen bir iş adamı vardır. Yıldızları sayıp bir kağıda yazması, sonra bu kağıdı bir çekmeceye koyup kilitlemesi, Küçük Prens’e eğlenceli fakat önemsiz bir iş olarak görünür. Zaten önemli şeyler konusunda, yetişkin insanların görüşleriyle kendi görüşleri hiç uyuşmaz.

“-Ben, dedi yeniden, benim olan bir çiçeği sularım her gün. Benim olan üç yanardağı her hafta silip süpürürüm. Üstelik sönmüş olanını da silip süpürüyorum. Ne olacağı bilinmez. Bütün bunlar yanardağlarım, çiçeğime yararlı. Ama senin yıldızlara yararın dokunmuyor...”(Saint-Exupéry,1994:54)

Küçük Prens’e göre, coğrafyacının yaptığı iş, kral ve işadınının yaptığı işten daha az gülünçtür. Küçük Prens, onu önce sonsuz bilgi kaynağı olarak görür, çünkü coğrafyacı kendini denizlerin, ırmakların, kentlerin, dağların ve çöllerin nerede olduğunu bilen bir bilgin olarak tanıtır. Küçük Prens, büyük bir merakla sorular sormaya başladığında, coğrafyacının içinde yaşadığı dünyanın güzelliklerini bilmediğini anlar.

“-Gezegeningiz çok güzel. Okyanuslar da var mı?

-Bunu bilemem... dedi coğrafyacı.

-Peki dağlar?

-Bunu da bilemem ... dedi coğrafyacı.

-Peki kentler, ırmaklar, çöller?

-Bunları da bilemem... dedi coğrafyacı.

-Ama siz coğrafya bilginisiniz!

-Bak işte bu doğru, dedi coğrafyacı, ama arayıp tarayıcı değilim.”(Saint-Exupéry,1994:59-60)

Küçük Prens’in ziyaret ettiği altı gezegenin üçünde, tam Küçük Prens “Bir şey soracağım size” dediğinde, “Bana bir şey sormanı buyuruyorum” diye atıliveren tuhaf bir kral, yıldızların sayısını bir kağıda yazıp, çekmeceye kilitleyen tuhaf bir işadamı, bir bilgin olduğunu söyleyen ama gezegeninin dağlarını, kentlerini bilmeyen tuhaf bir coğrafyacı vardır. Diğer üç gezegendeki yetişkin insanlara gelince, onlar da Küçük Prens’in dostluk arayışına cevap veremezler. Küçük Prens, gezegenin en zengininin ve en akıllısının kendisi olduğuna inanan burnu büyük bir yetişkinle karşılaşır, büyüklerin hep böyle garip olduklarını düşünerek hemen kaçıp gider. İçmekten utandığını unutmak için içen bir sarhoşla karşılaştığında, yetişkinlerin garip davranışlı olduklarını daha iyi anlar. Ziyaret ettiği gezegenlerin en küçüğü olan diğer gezegende ise bir sokak feneriyle, fener yakıcısı vardır. Küçük Prens, ne evin ne de insanın bulunduğu bir gezegende, bir sokak feneriyle fener yakıcısının ne işe yarayabileceğini kavrayamaz. Yine de bu fener yakıcısı, karşılaştığı diğer yetişkinlerden daha az gülünç bulur. Onun yaptığı işin hem anlamlı hem de yararlı olduğunu düşünür.

"-Hepsinin arasında bir tek onunla dost olabilirdim.Ama gezege ni gerçekten çok küçük. İki kişiye yer yok..."(Saint-Exupéry,1994:58)

Küçük Prens aradığı dostluğu, karşılaştığı yetişkin insanlarda bulamaz. Gezege ninde yetiştirdiği gül ve karşılaştığı bir tilki ile gönül bağı kurar. Gülünü yüce kılan, onu diğer güllerden ayrı kılan şey, ona verdiği emektir. Saint-Exupéry'ye göre, uygarlık, insanları birbirinden uzaklaştırıyor, insanlar arasındaki dayanışma ve dostluk bağlarını koparıyor. Tilki, aralarında gönül bağı oluşabilmesi için, Küçük Prens'ten kendini evcilleştirmesini istiyor. Dostluk satın alınacak bir şey değildir, fedakârlık, emek ve sabır gerektirir. Tilki, Küçük Prens'e, uygarlık sayesinde, insanların her şeyi hazır aldıklarından, emek harcamadıklarından söz ediyor.

"İnsanların başka şey öğrenmeye vakitleri yok artık. Her şeyi hazır alıyorlar satıcılardan. Satıcılar satmadığından, dostları da yok artık insanların. Bir dostun olmasını istiyorsan, evcilleştir beni!"(Saint-Exupéry,1994:78)

Saint-Exupéry, konuşan çiçekleri, düşünen hayvanları, sandığın içinde uyuyan görünmez koyunu gerç ekmiş gibi anlatıyor. Oysa asıl gerç ek olan, kral, işadamı, coğrafyacı, susuzluk giderici hap satıcıları gibi insanların yaptıkları tuhaflıklardır. İnsanların dünyasındaki her şey, küçü lüp gözden kaybolmaya, silinik bir şekilde görünmeye başlıyor. Gerç ek anlamıyla düşünmek imkansız gibi görünüyor. Pilot-yazar, kendisi de yetişkin bir insan olduğu için, kapalı sandıklardaki koyunları görmeyi beceremediğini söylüyor.

"Daha önemli ayrıntılar üzerinde de yanılığya düşeceğim. Ama bunun için, bağışlanmam gerekir. Dostum açıklamalara hiç yanaşmazdı. Benim de kendisine benzediğimi sanıyordu belki. Ama ben, üzülerek belirteyim, kapalı sandıklardaki koyunları görmeyi beceremiyorum. Belki de azıcık büyük insanlar gibiyim. Kocamış olmalıyım."(Saint-Exupéry,1994:22)

Küçük Prens'e göre, yetişkin insanların dünyasında, objelerle asla direkt ilişki kurulamaz. Yetişkin insanların, gerç eği anlamasına olanak sağlayan rakamları dolambaşsız bir şekilde vermek gerekir. Çocuklar, objelerin sadece renk, biçim gibi kullanım değerlerini bilir, maddi değerlerini değil. Eğer, çocuk objeleri parasal değerleriyle ölçmeye başladıysa, bu onun büyümeye başladığını gösterir. Çocuklar için, bir objenin maddi değeri değil, gerç ek değeri vardır.

"Hele bir deyiverin büyüklere:

-Pembe kiremitli bir ev gördüm, penceresinde sardunyal ar, damunda güvercinler vardı...

Aman artık, bir türlü gözlerinin önüne getiremezler bu evi. Şöyle demek gerekir onlara:

-Yüz bin liralık bir ev gördüm.

Hemen bağırışıp çığırışılar: Ne kadar güzeldi kim bilir!"(Saint-Exupéry,1994:21)

Küçük Prens için de, cebinde taşıdığı bir koyun resmi ile gerç ek bir koyun arasında hiçbir fark yoktur. Gerç ek dünya hayal dünyası ile karışır sa, yetişkin olduğunu hisseden kişi, çocukluk dünyasındaki şeffaflığı yeniden

bulabilir. Gönül gözüyle bakarak öz olanı yakalayabilir. Yetişkin insanlar, bilimin, tekniğin ve modern dünyanın ciddiyeti karşısında her zaman ağırbaşlı davranmak zorunda kalıyorlar. Küçük Prens'e göre, tüm insanlar, modern dünyanın gerektirdiği sorumlulukları ihmal etmeden, dostluk bağı kurarak, gönül gözüyle bakarak, buğday tarlalarının rengini, çölün ortasındaki bir su damlasının niteliğini, koyunların ve güllerin gerekliliğini daha iyi anlayabilirler.

Çölün ortasında susuzluktan ölüm tehlikesiyle karşı karşıya kalmalarında, pilot bir yandan kurtulmanın çözüm yollarını arayıp, diğer yandan uçağını tamir etmeye çalışırken, Küçük Prens'in ısrarla koyunların çiçekleri yiyip yemeyeceği sorusuna cevap verşi, çocukların ısrarcılığı ve kırılğanlığını, yetişkinlerin de bu duruma nasıl müdahale ettiklerini görmemize olanak sağlıyor.

"-Bir koyun, odunsu bitkileri yediğine göre, çiçekleri de yer mi?"

-Karşısına çıkan her şeyi yer koyun.

-Dikenli çiçekleri de mi?"

-Tabii. Dikenli çiçekleri bile yer.

-Peki, dikenler ne işe yarıyor o zaman?..."

-Dikenler bir işe yaramaz, çiçeklerin kötücül doğası yaratır onları!..."

-Sen şeye mi inanyorsun, hani çiçeklerin..."

-Yok canım! Yok canım! Hiçbir şeye inandığım yok! Gelişigüzel söyledim öyle. Ben, önemli işlerle boğuşuyordum şimdi!..."

-Büyük insanlar gibi konuşuyorsun!..."

bir şeycikler söyleyemedi artık. Hıçkırıklarla sarsılıp boşandı. Gece çöküyordu. Fırlatıp attım elimdeki aletleri. Çekicime, vidama, susuzluğa, ölüme gülüp geçiyordum artık. Yıldızların birinde, bir gezegende, benimkinde, Dünya'da avutulması gereken bir Küçük Prens vardı! Kollarımın arasına aldım onu." (Saint-Exupéry,1994:30-33)

Saint-Exupéry, bu anlatıda, yetişkinlerin çocukları anlamadaki yeteneksizliklerinden bahsediyor. Küçük Prens, yetişkinlere bir fili sindirmek üzere olan boa yılanının önce dış görünümünü belirten bir resim gösteriyor. Fil yüzünden, boa yılanının vücudunun ortasında kocaman bir tümsek oluşuyor. Uzaktan bakıldığında resim bir şapkaya benziyor. Çocuk, yetişkinlerin anlama yeteneğini bu resimle ölçüyor. İkinci resimde ise, fili tamamen sindirmiş bir boa yılanının açık görünümünü gösteriyor. Artık yetişkinlerin yanılması için bir sebep yoktur, çünkü resim tamamen belirgindir. Fakat bu sefer, yetişkinler ilginç bir tepki gösteriyorlar ve onu uyarıyorlar: Daha ciddi şeylerle meşgul ol!

Küçük Prens'e göre, yetişkinleri rahatsız eden şey, resmin kimliğini saptayamamak, onu sınıflandıramamaktır. Saint-Exupéry'nin *Küçük Prens*'indeki tek gerçek çocuk, pilottur. Anlatıdaki Küçük Prens ise hayatın acılarını tanıyan bir bilge çocuk görünümündedir. Yazar, yetişkinler arasında, dostluk ve dayanışma duygusunun yok oluşunu, manevi değerlerin değişmesini dile getiriyor. Değişmeyen şeyler ise gökyüzü, yıldızlar, sessizlik ve gecedir. Kahramanımız Küçük Prens, sık sık yetişkin insanların tuhaf olduklarını, hayata gönül gözüyle bakamadıklarını dile getiriyor. Yazar, bu anlatıda, yıldızlardan gelen Küçük Prens'in haklılığını ya da haksızlığını ortaya koymak yerine, yetişkin insanların uygar ve medeni bir dünyada ilerlerken, dostluk ve dayanışma

duygularından uzak kalmamaları gerektiğini anlatmaya çalışıyor. Yazara göre, yetişkinler ne istedikleri şeyi, ne de aradıkları şeyi biliyorlar, sürekli yanılmaları bu yüzdendir. İnsanların hayatını ve özgürlüğünü tehdit eden modern dünyaya karşı mücadele etmek için, Saint-Exupéry geçmişin yanında yer alarak çözüm arıyor.

Küçük Prens'in artık yeryüzünde kaybedecek zamanı yoktur. Sahra Çölü'ne inişinden bu yana tam bir yıl geçmiştir. Ölüm yolculuğuna çıkmak için yılan randevu verir. Pilot onu kaybedeceği düşüncesiyle acı çeker. Yılan, Küçük Prens'in dünyadan ayrılmasına yardımcı olur. Pilot ise insanların arasına geri döner. Sık sık gökyüzüne bakar, bilmediğimiz bir koyunun bir yerlerde bir gülü yediğini düşünür.

İnsanların davranış özelliklerini açıklayabilmek için, onların nasıl bir çevre içinde, hangi etkilerin altında büyüdüklarini bilmek isteriz. İnsan gelişimi çok yönlü ve karmaşık bir süreç olduğundan, kişi ömrü boyunca gelişim süreçlerinin etkisi altında kalır. Çevre koşulları, insanı her yönden derin bir biçimde etkiler. Küçük Prens'in davranışlarını açıklayabilmek için, onun gelişme çevresinde gördüğü "model davranışlara (334)" bakmak gerekir. Küçük Prens'in ne yaşını, ne ailesini, ne de içinde bulunduğu çevreyi biliyoruz, ama okuduklarımız bize Küçük Prens'in dostluk arayışı içinde bir çocuk olduğunu ve yetişkinlere karşı önyargılı yaklaştığını gösteriyor. Kişiyeye karşı olumsuz bir duygu beslemiyor, bireyleri test ederek, onları bir grubun üyesi olarak yargılıyor. Böylece hem duygusal hem de düşünsel öğeleri bir arada tutuyor. Başka bir deyişle, aynı koşullar altında aynı biçimde davranılması gereken iki kişiye farklı davranışlar gösteriyor. Karşılaştığı yetişkinlerin, çocukların dünyasını kavrayan insanlar olup olmadıklarını öğrenmek için onları yanında taşıdığı 1 numaralı resimle deniyor. Fener yakıcısının yaptığı gibi, yetişkinlerin, kendilerine verilen görevleri bilinçsizce, sorgulamadan, bilmeden yerine getirmelerini yargılıyor.

Saint-Exupéry, *Küçük Prens* anlatısında, bilinçsizce yaptığımız görevlerin sıkıntısından kurtulup, yaşam sürecimizi dostluk ve dayanışma içinde geçirirsek, medeniyetin aydınlığını daha iyi görebileceğimizi anlatıyor. *Küçük Prens* anlatısı, sadece çocuklar için değil, yetişkinler için de bir mutluluk reçetesidir.

Kaynakça

- BARBERIS, Marie-Anne. (1976), **Le Petit Prince de Saint-Exupéry**, Paris : Librairie Larousse.
- CÜCELOĞLU, Doğan. (1998), **İnsan ve Davranışı**, İstanbul : Remzi Kitabevi, 8.Basım, ss. 514-555.
- MONTAIGNE, Michel de. (1984), **Denemeler**, (Çev : Sabahattin Eyüboğlu), İstanbul : Cem Yayınevi.
- SAINT-EXUPERY, Antoine de. (1994), **Küçük Prens**, (Çev : Selim İleri), İstanbul : Yapı Kredi Yayınları.
- SAINT-EXUPERY, Antoine de. (1999), **Le Petit Prince**, Paris : Editions Gallimard.